

Klic TRIGLAVA

LETO VIII.

7. MARCA 1955.

ŠTEV. 160.

„OSVOBOJEVANJE“

Münhenska ISKRA se je v uvodniku 1. februarja spraševala, če ni morda pisanje zapadnega tiska o nesoglasju med sovjetskimi voditelji "samo akcija ameriških zaveznikov, ki želijo pospešiti odločitev Amerike, da bi spremenila svoje dosedanje brezkompromisno protikomunistično stališče". Dogodki dober teden kasneje so pokazali, da je zapadni tisk imel prav. Naj se razvija vrhunska sovjetska kriza tako ali drugače, zdi se nam nujno, da se bo tudi zapadna politika ravnala po razvoju te krize.

ISKRA postavlja zapadne, zlasti ameriške državnike, pred sledečo dilemo: 1) da se odločijo za borbo proti svetovnemu komunizmu tako, da pozovejo podjarmljene narode, da se uprejo rdečim oblastnikom; ali 2) da poskušajo odvrniti satelitske režime od Moskve. V prvem primeru bi to pomenilo napad na vse komuniste enako (tudi titovce); v drugem pa dvorjenje satelitom, da bi prekinili s Sovjetsko zvezo. Po ISKRI smatra prva teza komunizem kot globalnega nasprotnika, s katerim ne more biti kompromisa; druga teza pa uči, da so komunistični režimi stvarnost, ki je Zapad ne more enostavno ignorirati in da utegnejo ti rdeči režimi trajati dalj časa. Po tej tezi ne prihaja v poštev za njihovo rušenje kakšna kontrarevolucija ampak samo svetovna vojna; toda te danes Zapad ne želi. ISKRA se boji, da bi druga teza prinesla popuščanje do komunistične Kitajske in spremembo v odnosih do protikomunistične emigracije. S tem bi bila politika "osvobojevanja" pokopana.

Po našem mnenju je Amerika že lani opustila misel na osvobojevanje. Do tega jo je privedlo spoznanje, da vsak poskus osvobojevanja nujno vodi v vojno, in da se vsaka lokalna vojna, ki bi izbruhnila na sovjetski periferiji, preko noči lahko spremeni v svetovni požar. Odsev te ameriške politike je bil dobro viden v obeh lanskoletnih propagandnih akcijah "Odbora za svobodno Evropo" proti Češkoslovaški in Madžarski (operaciji "Veto" in "Focus").

Tudi se nam zdi zelo tvegano zapadno politiko tako enostavno uokviriti v eno ali drugo tezo. Preveč je činitelj na delu in trenutna taktika ter razvoj dogodkov igrata preveliko vlogo, da bi bilo mogoče tako vezano kanalizirati to politiko. Po drugi strani tega niti Moskva ne more storiti, kaj pa šele demokracije, pri katerih igrajo narodi tako odločilno vlogo.

Stokrat je bilo že zapisano, da je politika kombinacija možnega - za vse sisteme in vse čase. Prečesto odvisna od nasprotnikove taktike. Ta politika sicer stremi za nekimi cilji - n. pr. nadvlada nad svetom, sožitje svobodnih narodov, svobodna trgovina itd. - toda njihova uresničitev je odvisna od danih možnosti. Kakor stvari zdaj stoje, kaže, da se je Zapad odločil za politiko na dolgo dobo in da orožje ne bo pri tem nujno igralo ali odigralo odločilno vlogo. Lastna sila je gotovo zelo važna; poskušati pa je treba z vsemi razpoložljivimi sredstvi, da svoboda ne bo več žrtvovana, da se ohrani civilizacija in povzroči čim manj žrtev.

V zvezi s tem smo zadnje čase pogosto čuli o "mirnem sožitju". Vendar je vprašanje, če je to sploh mogoče, dokler ga Zapad in Moskva pojmujeta različno. Po besedah oxfordskega dona A. J. P. Taylorja se nam

sožitja na enakopravni osnovi ni treba prav nič bati. Napačno bi bilo zahtevati od Sovjetov, naj prenehajo s svojo propagando proti demokracijam. Nasprotno: naj ostane sovjetska propaganda na zapadu legalna, mi pa zahtevajmo, da bo tudi naša propaganda legalna v Rusiji. Enako kot komunisti verujejo v svojo idejno premoč, svoj komunizem, tudi mi verujemo v našo premoč, svobodo in demokracijo. Svoboda sama je namreč najbolj uničujoča oblika propagande, zaključuje prof. Taylor; on ne bi nikdar sprejel sovjetske vabe, da bodo nehali s komunistično propagando, če se Zapađ odpove oznanjevanju demokracije.

Prav verjetno je, da ima tudi takšno možnost Zapađ v mislih. Posledice takega "sožitja" počasi videvamo v Jugoslaviji. Seveda pa je pot še dolga. A žrtve neprimerno manjše kot v vojni!

'LIBERALCI IN KLERIKALCI'

Predavatelj na strasbourški univerzi g. Borut Žerjav je priobčil v tržaški DEMOKRACIJI oceno F. Erjavčeve razprave o "Nastanku slovenskih političnih strank", ki jo je objavljala in kasneje v odtisu založil KLIC TRIGLAVA. Na splošno je kritika ugodna. Avtorju pripisuje kritik temeljitejše raziskovanje slovenske preteklosti kot pa ga kažejo njegova dela pred vojno. In to kljub temu, da niso bile na razpolago ljubljanske knjižnice in arhivi; vendar pa je imel g. Erjavac v Parizu dostop do drugih virov, ki doslej niso bili dovolj izčrpani. Pri tem kritik pripomni, da se zgodovinar v tujini lažje izražá neodvisno brez ozira na politično konjunkturo kot pa bi to storil doma.

Kljub majhnemu obsegu se zdi prof. Žerjavu ta razprava tehtna: modernejše je upoštevan avstrijski okvir slovenskega razvoja in zavrjene so že tradicionalne generalizacije. "Ena najtehtnejših potez Erjavčeve študije je prav njegovo postarjanje, da izvor trenja med Staro-slovenci in Mladoslavenci ni bil ideološki v smislu polemike med 'klerikalizmom' in 'svobodomiselnostjo'." Kritik se strinja z avtorjem, da se diferenciacija ni začela ob vprašanju katoliškega ali protikatoliškega svetovnega nazora. "Šlo je za ločitev med ljudmi, ki so v servilni legitimistični omejenosti, brez nacionalnega in kulturnega instinkta, brez odpora sprejemali razkosanost in zapostavljenost slovenstva in med v prihodnost obrnjenimi tvornimi ljudmi, ki so skušali prerediti kulturo in politiko svojega naroda!"

G. Žerjav je mnenja, da bo razprava zbudila diskusije glede svoje metode in posameznih trditev. Openem pa bo "služila v koristno informacijo... in nas budila k razmišljanju".

Mnenja smo, da se je DEMOKRACIJA obrnila na pravo mesto, ko je izskala kritika za Erjavčovo razpravo. Ne vidimo namreč med svobodnimi Slovenci bolj pristojne osebe, ki bi bila dorasla tej nalogi, kot je g. Borut Žerjav. Kar mu daje moč je predvsem njegov svetovljanski pogled na preteklost; in volja, da se samo z iskanjem dokoplje do rešnice.

Dobro bi bilo čuti tudi kritiko onih, ki vidijo v svobodomiselnosti vzrok, da je prišlo do miselne ločitve duhov na Slovenskem. Še ko je omenjena razprava izhajala v KLICU TRIGLAVA je msgr. Matija Škrbec preaval v Clevelandu v okviru "Slovenskega katoliškega akademšega starešinstva" o začetkih te diferenciacije. Ali ne bi bilo v občo korist, če bi bili objavljeni njegovi zaključki?

PREVELIKA VNEMA ŠKODUJE

Argentinski Slovenci, ki se radi ponašajo s svojim katolištvom, ne kam prešenetljivo molče ob vseh napadih, ki jih je deležna katoliška Cerkev od "grala" Perona. Vendar razumemo njihov položaj. Motilo nas je pa vedno, da so šli tako daleč v svoji vnemi in opevanju peronizma. Zastostovalo bi umerjeno stališče in ne bi bilo treba na prireditvah

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

in zlasti v tisku kovati režima v zvezde. Mar niso vedeli, da so vsi diktatorji iz istega testa, čeprav se pri tem eni trkajo na "katoliška" prsa, dokler jim to nese?

MIR IN HLADNA VOJNAPapeževa božična poslanica

Zaradi bolezni, ki ga je hudo prizadela, je sv.oče mogel šele v januarju izdati svojo običajno božično poslanico. Reka miru na svetu, to je bila srčna želja sv.očeta, za katero je molil in delal skozi grozote vojne, ki se ni končala z mirom, temveč z negotovostjo in napetostjo hladne vojne. Nastopil je rahel oddih "hladnega miru"; toda kaj je to drugega kot hladno sožitje v strahu in razočaranju. To še zdaleka ni božji mir, ki vže duhove in srca v resnici in ljubezni in ki se izraža v uglašnem sodelovanju na vseh področjih življenja. Da bi vzpodbudil željo po spremembi tega hladnega miru v pravi Kristusov mir, papež razčlenjuje njegove pomanjkljivosti, kot navajamo v povzetku:

S t r a h

Glavna osnova sedanjega stanja je strah pred uničenjem, strah pred grozotnimi orožji, zaradi katerega obe skupini obstojata druga ob drugi v hladnem zatišju. Nesmisel tega stanja je v tem, da se vsi boje vojne kot najhujše nesreče, a se kljub temu zanašajo edino na njo za svoj goli obstoj. To je privedlo mnoge do vprašanja, ali ne bi bilo treba iskati jamstev za mir višje kot v golem strahu. Na višji stopnji, kjer je gonilo strah božji, ki je začetek modrosti, se pokaže zmeta učenja, da je vojna neizogibna pri reševanju mednarodnih zapletov. Hladni mir kaže prve korake bližanja k pravemu нравnemu redu in k vzvišenemu nauku Cerkve o pravični in krivični vojni. Ta cilj bo dosežen, če bodo ljudje gledali na vojno kot dogodek v нравnem redu, ki ne bo ostal nekaznovan, in če bodo državniki odločali o vojni kot zadevi vesti pred Bogom. Svet se ne bo otresel bremena strahu, če se ne bo povrnil k strahu božjem.

Jasno postane, da je vsaka mirovna propaganda tistih, ki tajajo Boga, zelo dvomljiva in ne more odstraniti strahu, tudi če ni zasnovana le kot iznajdljiv pripomoček za ustvarjanje zmede. Sedanje stanje se bo ali spremenilo v sožitje v strahu božjem, ali pa bo zmrazilo do ohromelosti mednarodnih odnosov. Izhod v obupu utegne biti vojna. A tekma v oboroževanju sama po sebi povzroči pogubne gospodarske posledice.

G o s p o d a r s t v o

Čeprav hladna vojna in mir nevarno cepita svet, v njem vseeno polje življenje predvsem na gospodarskem področju. Gospodarstvo je s pomočjo moderne tehnike doseglo presenetljive in občudovanja vredne uspehe. Toda gospodarstvo z dozdevno neomejeno možnostjo ustvarjanja dobrin mnogi ljudje cenijo višje kot je prav. Oba tabora polagata pretirano zaupanje vanj. En tabor uči, da bo gospodarstvo odrešilo človeštvo vseh nadlog in trpljenja. V drugem taboru prevladuje prepričanje, da bo mir rešen potem svobodne trgovine. Te zmote smo že večkrat razkrili. Pristaši svobodne trgovine so ji pred sto leti pripisovali čarobne lastnosti. Zgodovina jih je postavila na laž. V sedanjosti pa ji v drugem taboru nasprotuje popolnoma protivno stališče. Razlik ni mogoče premagati z gospodarskimi silami. Nравno polje mora prevladati.

Napačno gospodarstvo pa more zelo ovirati mir, posebno hladen mir, če bi eden od taborov oslabil. To bi se moglo dogoditi, ako bi posamezni narodi v enem taboru dvigali svojo življenjsko ravnen brez ozira na revnejše tovariše in tako povzročile njihovo nevoljo. Gospodarski odnosi med narodi bodo pomagali miru le, če bodo osnovani na нравnem zakonu, ljubezni in pomoči. Nič se ne dogodi samo od sebe v odnosih med ljudmi. Le duh more vzpostaviti red in mir na svetu, v kolikor bo orodje našega Očrešenika.

O s n o v e

Tudi v načelih, ki ju navdihujejo, sta oba tabora v zmoti. Eden postavlja svojo osnovo na krivo idejo, ki zanikuje osnovne človeške in božje pravice, a je kljub temu uspešna. Drugi pozablja, da že ima idejo, ki je prava in je bila preizkušena v preteklosti, ter se nagiblje k rušečim političnim načelom. Po zadnji vojni se je dvignila plemenita težnja po združenju Evrope. Toda sledeči razvoj je zapustil ideal evropske enotnosti in mnogi mislijo, da prevladuje politika povratka na nacionalistične države, zaprte vase in neustaljene v svojih zaveznitvah. Prekmalu so pozabili na množice življenj in dobrin, ki so jih terjale take države. Zmota je v tem, da narodno življenje - pravilno in cenjeno - ne ločijo od nacionalistične politike - škodljivega bacila.

Narodno življenje je skupek civilizacijskih vrednosti posamezne skupine, ki bogati kulturo človeštva. V bistvu torej ni politično in praksa je pokazala, da se lahko razvija skupaj z drugimi v isti državi, kakor tudi raztegne preko meja države. Narodno življenje je postalo kal razdora med narodi šele, ko se ga je kot gonilne sile polastila država. Če se bo evropska skupnost pomikala po tej poti, bo oslabil v primeru z nasprotnim taborom.

Ni mogoče reči, da v sedanjih prilikah dinamizem nacionalistične države ne predstavlja več nevarnosti za druge narode, ker največkrat nima več učinkovite ekonomske in vojaške moči. Kajti čeprav je nacionalni dinamizem izražen bolj v čustvih kot dejanjih, vseeno preprečuje zaupanje, sodelovanje in medsebojno pomoč. Kaj naj bi potem vezalo države v obrambi in v skupnem programu za civilizacijo?

Nekateri si ta program zamišljajo kot negativno nasprotovanje sužnosti, ki je značilna za drugi tabor. Toda pozitivna ideja je ljubezen svobode, kot jo Bog hoče. Samo take duhovne ideje se lahko kosajo z zmotno idejo, ki veže drugi tabor ne brez sile, a navdihuje ljudi k resničnim žrtvam.

Evropa s svojimi idejami se umika v mnogih področjih, ker so se nasprotniki polastili njenih nacionalističnih metod posebno med kolonialnimi narodi. Prava Evropa, to je skup duhovnih vrednot, mora ostati. Če hoče spet postati velika, se bo morala približati Bogu in krščanskim vzorom.

L j u d j e

Še obstoja upanje, da bo sedanje sožitje približalo ljudem k miru, če bo postalo sožitje v resnici. Most med obema taboroma bo moral biti zasnovan na ljudeh in ne na vladnih in družbenih sistemih. Na obeh straneh so milijoni ljudi, ki so ohranili Kristusovo znamenje. V enem taboru so sicer pravicoljubni s silo zatrti, medtem ko so v drugem pre malo pogumni. Državniki v taboru, kjer ni zločin nasprotovati krivici, bi morali biti bolj samozavestni in bolj iznajdljivi, da povečajo število ljudi dobre volje. Bilo bi napačno, če ne izdajalsko, ako bi žrtvovali nacionalističnim interesom narodne manjšine, ki nimajo moči, da bi branile svoje najdražje: vero in krščansko kulturo. Nihče, ki bi to storil, bi ne bil vreden zaupanja; niti bi ne bilo pravično, če bi se kasneje, kadar bi jim prijalo, zatekli k verskim vrednotam in spoštovanju zakonitosti.

Mnogi hočejo polagati temelje edinosti človeštva, toda skeptiki in ciniki, kakor tudi tisti, ki ne priznavajo absolutnih resnic, niso za to primerni. Ti zadnji so v preteklosti nehote pripravili pot diktaturi, zdaj pa ovirajo kristjane pri njihovem delu. Razlagajo, da izobroženega človeka ne morejo vezati duhovne vrednote ter pozabljajo, da so prav taka mišljenja povzročila zmedo. Kristjani morajo širiti krščansko resnico, ker je talent, ki ga je Bog zaupal svojim služabnikom v varstvo.

Koliko ljudi, celo katoličanov, je zagreblo v svoja srca duhovne dobrine? Ni prav, če bi duhovniki ali verniki zaprli oči pred socialnimi krivicami, ker bi tako izpostavili krščanstvo neupravičenim napadom in bi bili odgovorni za ljudi, ki bi se približali zmotnemu na prednjaštvu. Kristjani, ki bi ne izpolnjevali svojih družbenih in go-

SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA NA POHODU

Iz razvalin slovenskega predvojnega političnega življenja si na vso moč prizadeva vstati ena njegovih bistvenih komponent - "Slovenska ljudska stranka" v emigraciji. To vztrajno prizadevanje okostenele politične skupnosti ljudi z okostenelimi nazori, je posebno opazno po newyorškem kongresu zveze krščanskih demokratskih strank v marcu l. 1953.

Iz povsem geografskih ozirov, je pač popolnoma razumljivo, da se to pojačano delovanje za rehabilitacijo Slovenske ljudske stranke čuti zlasti v Združenih državah Amerike in zlasti tu v Clevelandu. Jasno je, da ima vsaka skupnost vso pravico, da svoje ideje propagira, si poskuša pridobiti somišljenikov in novih članov ter na splošno povečati vpliv na okolico, v kateri raste in se razvija. So pa gotovo neka pota in načini, po katerih se taka akcija izpeljuje, in na drugi strani pota in načini, po katerih naj bi se taka akcija ne izpeljevala.

Okrog Božiča lani je večje število clevelandskih Slovencev prejele okrožnico tajništva Slov. ljudske stranke. Pismu in poživu na pristop v strankine vrste je bil priložen program stranke, poleg tega pa poseben formular, ki naj bi ga vsak prejemnik izpolnil, podpisal ter vrnil tajništvu. Na tem formularju so bile, čujte in strmite, tri točke, od katerih naj bi vsak označil eno kot sebi odgovarjajočo: a) želim še nadalje ostati član SLS; b) želim pristopiti k SLS; c) ne želim pristopiti k SLS. Kako je prišlo tajništvo do ideje, da zahteva od ljudi javno in podpisano izjavo glede na svoje stališče do SLS, je uganika. Ali pa morda niti ne, kajti od iste strani, ali pa od ljudi, ki so stranki gotovo zelo blizu, je že večkrat prišlo kakšno takšno presenečenje. Kakšen je bil odziv na to okrožnico, seveda ni znano. Toda morda se da soditi po pozivu, ki je bil nedavno objavljen v AMERIŠKI DOMOVINI, kjer tajništvo poziva "vse one, ki so prejeli dopis", da svoje odgovore čimprej vrnejo; zdi se, da so mnogi to neresno početje bežunske stranke zavrnil.

Nekako istočasno se je tudi govorilo o ustanovitvi mladinskega odseka SLS. Po precej zanesljivih vesteh je bil tudi že izbran pristojni odbor, ki naj bi sekcijo organiziral. Potem pa je stvar potihnila. Toda kmalu nato je med Clevelandčane romalo novo pismo (iz istega naslova kot gornje), kjer je bilo najavljeno novo "mladinsko" društvo "Kres". Ta nova pridobitev clevelandskega društvenega življenja je svoj namen izpovedala v osmih točkah, katerih glavne ideje so: ...povezati mladino...buditi krščansko in narodno zavest...seznanjati člane s "narodno-političnimi (nestranskarškimi) in socialnimi vprašanji, gojiti šport, telovadbo, prirejati izlete in razne poučne in zabavne prireditve".

Nepoučenemu bi se ob branju gornjih misli zdelo, da je "Kres" začel v svoj program vse, kar je prav za prav naši mladini potrebno. Dejstvo pa je, da je v Clevelandu za vse gornje že preskrbljeno, če izvzamemo edino šport in telesno vzgojo. Le tega Slovenci v Clevelandu še nimajo.

Čemu torej še "Kres"? Razvoj dogodkov v slovenskem kulturnem življenju v Clevelandu daje jasen odgovor: intrige proti ljudem, ki skušajo samostojno in neodvisno delovati; neosnovan, do kraja "sfabriciran" napad na klub "Krog"; vlačenje popolnoma osebnih zadev poedincev pred javnost; očitiranje liberalizma; očitiranje stražarstva in če to ni dovolj pa še komunizma; hinavstvo in farizejstvo, v katerem nekateri briljirajo, vse to in nešteto drugih primerov, je v dokaz, da je nastanek "Kresa" navadna politična mahinacija. Nikakor ni rečeno, da izhajajo vsi

spodarskih dolžnosti bi zakrivili hude posledice za socialni in politični red. V demokratičnih sistemih, kjer je korist posameznika glavna, gospodarstvo prav lahko pade v roke neznanim silam, ki ga politično vodijo.

Naj bi zemlja spet slavila Boga na višavah. Vrnimo se k jaslicam resnice in ljubezni - zaključuje papež Pij XII. svojo božično poslanico.

gornji izpadi iz oficialne SLS, toda brez posebnih težav pridē opazovalec preko imen, ki služijo za kulise, do enega in istega kroga ljudi, od koder vse te mahinacije izhajajo, do kuhinje, kjer se kuhajo. Tako je v ta isti sistem zdaj vpleten tudi "Kres", ki je v svojem povabilu pozval k članstvu tudi "vse, ki se med mladino dobro počutite" in tako seveda odprl pot ljudem, ki bodo stvar v resnici vodili. Kakšna bo uspeh "Kresa" in v koliko bo doprinesel k slovenskemu življenju v Clevelandu, se še ne ve; gotovo pa je, da je bil prikljčan v življenje vsled političnih računov gotovih ljudi, katerih nameni so tako jasni, kot nameni mačka pred mišjo luknjo.

Resnost položaja v Clevelandu leži v tem, da so takšne mahinacije je zmožne uničiti voljo ljudem, ki so voljni in zmožni nekaj ustvariti na kulturnem polju, in dalje: uničiti že opravljeno delo, ki so ga nekateri posamezniki in društva s tolikšno marljivostjo in potrpežljivo opravljali v preteklih letih. Če pa se uresničijo načrti te peščice ljudi, potem pa na slovenski njivi v Clevelandu ne bo v nekaj letih poganjala niti plesen.

PK

KAKO GLEDAMO V SVET

Slovensko časopisje z malimi izjemami posveča veliko pozornost mednarodnim dogodkom. To je razumljivo, saj smo prav zaradi mednarodnega razvoja morali zapustiti domovino. Torej nas svet daleko bolj zanima kot pa povprečnega zapadnjaka. Razlog leži tudi v tem, da izhajamo iz malega naroda, za katerega so prav zaradi njegove številčne majhnosti in običajne odvisnosti svetovni dogodki predmet večje pozornosti. Ker zadeva naš svobodni tisk imam vtis, da uredništva večkrat zato objavljajo zunanjepolitične preglede in komentarje, da imajo zaradi pomanjkanja originalnih člankov pač kaj objaviti. Ob poplavi podatkov iz tujih časopisov ni takšno poročanje pač nobena tehnična težava. Tudi komentiranje ne.

Toda skoro sleherni poročevalec in zlasti komentator kaj prerad pade v nastavljeno past. Ali gleda na svetovni razvoj skozi svoja očala ali pa očala dežele, v kateri biva. Do prvega sploh ne bi prišlo, če bi imeli lastne komentatorje visoke kakovosti, ki se ne bi ozirali na to, kakšnim bralcem je namenjen njihov komentar. Do tega se pa slovenski tisk na žalost še ni prebil.

Druga past je, da komentator pod vplivom dosegljivega tiska gleda na svetovne dogodke skozi očala dežele, v kateri prebiva. Že Masaryk je med prvo svetovno vojno spoznal, kako različno so gledali češki emigranti po različnih deželah na dogodke. Ni dolgo, ko je indijski premier g. Nehru opozarjal, da je svet drugačen, če ga gledaš iz Moskve ali iz Washingtona. To bi pomenilo, da je pri ocenjevanju svetovnega položaja treba vsestransko upoštevati vse mogoče činitelje, če naj bo komentar stvaren in vreden.

Iz prebiranja našega časopisja tudi vidim, da imajo pisoci mnogokrat kaj malo pojma recimo o zapadnih navaadah ali o značilnostih zapadnega demokratskega ustroja, čeprav sodijo o njem. To mi je prišlo na misel, ko sem prebiral članek o 27. marcu v II.-III. zvezku "Obrambne knjižnice" iz Argentine. Tam piše g. Leo Bradaška, da sta britanski zunanji minister g. Anthony Eden in načelnik britanskega imperialnega glavnega stana Sir John Dill v noči od 25. na 26. marec 1941. tajno prišla iz Aten - v Beograd; istočasno, ko so na Dunaju podpisovali pri stop Jugoslavije k "Trojnemu paktu". Kdor količkaj pozna Britance, ta jim ne bo pripisoval take neumnosti, da bi pošiljali v levje žrelo svojega zunanjega ministra in šefa oboroženih sil. Ob takem za lase privlečenem podatku, čeprav je v dobri veri, pa seveda zgubi na vrednosti ves članek g. Bradaške, čeprav je zanimiv. Ali drug primer: g. Stojan Vuković je v zborniški ISKRI pisal o okoliščinah marsejskega atentata na kralja Aleksandra. Ni mogel skriti svojih simpatij za tedanje politiko pok. kralja, da bi se Francija pomirila s Hitlerjevo Nemčijo in skupaj z ostalimi evropskimi državami pripravila na spopad s Sovje (Konec na 8. strani)

OPERACIJA "FOCUS"

(Podatki iz "News from behind the Iron Curtain")

"Režim nima dovolj policije in agentov, da bi nadzorovali deset milijonov Madžarov. Mislite na "Gibanje narodne opozicije - NEM"! sporoča dan za dnem "Radio Svobodna Evropa" v madžarskih oddajah. - Lani za Božič so Združene države zavrnilo protest madžarske vlade, ker je zapadni veter zanesel na Madžarsko milijone letakov "Narodnega opozicijskega gibanja". 1. oktobra se je namreč pričela iz Münchenskega središča Odbora za svobodno Evropo "operacija Focus". Samo v enem dnevu je 1000 balonov poneslo nad ogrsko ravnino približno pol milijona letakov, v katerih "Narodna opozicija" zahteva od komunistične vlade gotove koncesije. Radio SVOBODNA EVROPA pa je istočasno pričel v dvajset urni oddaji pojasnjevati gornjo kampanjo.

Podobno kot v balonski ofenzivi nad Češkoslovaško lani maja, ima tudi ta akcija namen, izrabiti delno popustljivost komunistične vlade (za radi katere je n. pr. 200.000 kmetov v šestih mesecih zapustilo kolhoze). Politično šibka vlada je bila namreč zaradi gospodarskih razmer prisiljena na popuščati. Koncesije pa utegnejo biti večje, če bodo zahteve postavljane sistematično po vsej državi in kar le mogoče "zakonito". Če bodo zedinile ves narod v pasivnem odporu, a obenem ne bodo zapeljale ljudi v nasilna, nepremišljena dejanja, ki v tem obdobju še ne morejo odločiti.

Cela akcija je idejno zasnovana na 12 zahtevah ogrskih mladincev iz marčne revolucije 1848. Seveda so zahteve prilagojene prilikam in se zavzemajo za dejansko samoupravo krajevnih oblasti; za svobodo govora in zbiranja; za vlado zakonitosti, ne pa vladavino partije; zemlja naj pripada tistim, ki jo obdelujejo; svobodne delavske zveze naj družijo svobodne delavce; končana mora biti industrijska sužnost; proizvodnja naj koristi Madžarski, ne tujini; življenjsko raven je treba dvigniti; obrt naj bo v rokah ljudstva; vlada naj gradi domove namesto kasarn; pri vzgoji naj vlada enakopravnost in vera naj ima svobodo.

Sredi novembra so baloni prinesli madžarskim demokratom in komunistom prvo številko lista "SVOBODNA MADŽARSKA", ki naj bi na idejni in praktični osnovi gradila pasivni odpor.

Kakšni so praktični učinki te operacije? Po zidovih se pojavljajo številke 12 (zahtev) in črke NEM, ki pomenjajo "Ne!", - a obenem značijo za četnice "Gibanja narodne opozicije". To vliva ljudem vero, ker niso pozabljeni od sveta in se po nevidnem gibanju a njegovih vidnih znakih - letakih, časopisu, geslih, zahtevah, številkah - čutijo med seboj vezani.

Komunisti so molčali pol meseca. Šele sredi oktobra so protestirali proti Združenim državam. Vsebinsko noto so prinesli vsi časopisi in slišati je bilo mnogo na radiu. Tudi v Sovjetski Rusiji in v vseh satelitskih državah je bila objavljena. Izjema je bila samo Češkoslovaška, ki ima že itak dovolj skrbi z lastno "Operacijo Veto"; praška vlada je namreč pravilno sklepala, da bi objava madžarske note okrepila češko in slovaško "Ljudsko opozicijo", ki bi začutila, da ni sama, ampak da obstoja podobna opozicija tudi že na Madžarskem.

Operaciji Focus pripisujejo, da je madžarska vlada letos znižala do 25% količino za oddajo živeža in da lokalne oblasti nudijo kmetom nekatere socialne ugodnosti. Industrijski načrt je bil zmanjšan v korist proizvodnje potrošniških predmetov. Vlada je obljubila 20.000 vagonov krme, ki jo je lani odvzela kmetom. Centralni komite partije pa je odločil, da je treba dvigniti nabavno ceno kmetijskim proizvodom v korist kmeta. Letos nič več ne silijo ljudi v kolhoze; čeprav skušajo komunisti vplivati na kmete, naj vstopajo, vendar sile več ne uporabljajo. Radio SVOBODNA EVROPA opozarja madžarske kmete na te pridobitve in jim vliva vero, da je treba vztrajati in vkup držati. Da ne smejo odnehati od postavljanja zahtev. Kajti oni sami so ljudska opozicija in oni sami so dosegli koncesije od strani komunistov.

Komunistom seveda to vse ni po godu, toda s silo ne gre več naprej. Poplava letakov je povzročila mrzlični val preko vse države; komunisti so mislili, da bodo prepričali ljudi, naj letakov ne pobirajo, če jim bodo trebili, da so okuženi z bacili. Dosegli so nasprotno: cena letakom na črni borzi se je - dvignila.

Kako gledamo v svet (nadaljevanje s 6.strani)

tijo. Kot je mogla biti takšna zamisel dalekovidna - ali preuranjena za 20 let - je bila v tedanji politični situaciji popolnoma nesprejemljiva. Kajti Sovjetska Rusija tedaj ni predstavljala nobene nevarnosti za Zapad, pač pa nori Hitler (Dolfussov umor in kasnejši Anschluss). V takem položaju v zgodnjih tridesetih letih je bilo torej popolnoma nekaj nemogočega za zapadne demokracije, da bi sklepale zvezo proti nekemu, ki jih ni niti ogrožal. Tega vendar noben parlament ne bi odobril.

Kako je nek dogodek različno gledan iz dveh držav kaže članek g. M.Č. o francoskih vladnih krizah v DEMOKRACIJI. Pisec, ki biva v Parizu, meni, da francoske vlade zato niso mogle ozakoniti "Evropsko obrambno skupnost", ker da je prezident Auriol grozil z odstopom, če se to zgodi. Toda ali ni bila Skupnost pokopana pod Auriolovim naslednjim kom prezidentom Cotyjem? Saj bi jo tedaj bilo vendar mogoče rešiti! Moje mnenje, ki ga vsekakor imam pod vplivom Londona, je, da premier Daniel in njegovi predhodniki zato niso dosegli ratifikacije, ker ni bilo niso mogli z gotovostjo računati na parlamentarno večino. Saj so bili vendar v vseh vladah zadnjih treh let ministri za in proti Skupnosti.

Seveda bi bilo boljše, če bi naši komentatorji imeli na razpolago vodilne časopise iz več držav. Ocena bi bila tako preudarnejša. Vendar pa je nujen predpogoj, da se otresejo pristranosti in predsodkov. Kadar bo naš tisk imel takšne komentatorje, tedaj bo tudi naša politična vzgoja višja. (zps)

PISMO UREDNIKU

NEPODPISANA SPOMENICA

Dragoljub Jovanović: G.urednik! V 159.KT je "Tič" omenil, da ni nobenih vesti, da so titovci izpustili Dragoljuba Jovanovića. Zanima me, če je ta podatek točen. Prof. Hugh Seton-Watson namreč trdi v letni knjigi Britanske enciklopedije (za 1954), da je bil Jovanović eden od 5312 oseb, izpuščenih na osnovi amnestije od 28. novembra 1953. R.V.

Januarska številka pariškega SINDIKALISTA se opróšča g. Večesla v Vilderju za nerodno a nenamerano stilizacijo obvestilā, da ni podpisal spomenice zapadnim silam, kar sem poročal v KT 155. Objavljena je tudi izjava g. Vilderja, da nima odsotnost njegovega podpisu "nobene zveze z vprašanjem vključitve Jugoslavije v zapadni blok". (ps)

("Tič" pojasnjuje, da ni mislil do besedno samo na Dragoljuba Jovanovića, ker je uporabil besedico "kakega", s čemer so mišljene osebe kalibra dr. Jovanovića. Toda kar zadeva slednjega utegne biti podatek prof. Seton-Watsona točen če upoštevamo še nekako Titovo napoved dopisnici UNITED PRESSA 7. julija 1953, da dr. Jovanović "ne bo več dolgo v zaporu". Vendar pa ni preverjenih podatkov, kje se dr. Jovanović nahaja. Tudi ni "Tič" zagledil v zapadnem tisku nobene omembe, da je bil izpuščen. Ur.KT.)

DEFICIT

Prvič po petih letih je Dobrodelno združenje svobodnih državljanov Jugoslavije v Londonu (DUSGJ) zaključilo poslovno leto s primanjkljajem. Tekom lanskega leta je bilo £ 9151.13.10 dohodkov, izdatkov pa £ 9232.8.2. Primanjkljaj znaša torej blizu 81 funtov. Združenje ima 157 članov; lažni je prejemalo redno podporo 31 oseb, izrédno za kratek čas pa 5. Zaradi pomanjkanja sredstev ni bil razpisan študentski natečaj kakor prejšnja leta.

V upravi Klica Triglava je na prodaj brošura z F. Erjavčevim pravom o "Nastanku slovenskih političnih strank". Cena 3/- odn. pol dolarja.

DARUJTE, ZA

"NAS DOM" V LONDONU

NAROČNINA ZA KLIC TRIGLAVA: 24/- za eno leto, 6/- za četrt leta. Za inozemstvo odgovarjajoča vsota.